

KLASA: UP/I 034-03/20-01/013
URBROJ: 580-09/84-2020-009
Zagreb, 31. srpnja 2020.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja na temelju članka 30. točke 2., članka 31. stavka 1. i članka 58. stavka 1. točke 13. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09 i 80/13), u upravnom postupku utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma i zlouporabom vladajućeg položaja, pokrenutom po službenoj dužnosti protiv Hrvatskog nogometnog saveza, sa sjedištem u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 269 A, zastupanog po opunomoćenicima [...], na temelju odluke Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja u sastavu: Mladen Cerovac, mag. iur., predsjednik Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, Vesna Patrlj, dipl. iur., zamjenica predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, mr. sc. Ljiljana Pavlic, dr. sc. Mirta Kapural, dipl. iur. i Denis Matić, dipl. iur., članovi Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, sa sjednice 30/2020., održane 31. srpnja 2020., donosi sljedeće

RJEŠENJE

- I. Utvrđuje se da Hrvatski nogometni savez, sa sjedištem u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 269 A, nije narušio tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava, odnosno da prodaja tih prava od strane Hrvatskog nogometnog saveza u ime svih nogometnih klubova za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Međunarodnom pozivu od 20. travnja 2020., za razdoblje od početka natjecateljske godine 2022/2023 do završetka natjecateljske godine 2028/2029, uz mogućnost dodatne tri natjecateljske godine ne predstavlja zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09 i 80/13; dalje: ZZTN) niti predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Obrazloženje

1. Međunarodni poziv od 20. travnja 2020.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: AZTN) je uvidom u internetske stranice Hrvatskog nogometnog saveza, sa sjedištem u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 269 A (dalje: HNS) utvrdila kako je HNS objavio Međunarodni poziv od 20. travnja 2020. upućen tvrtkama i agencijama za dostavu ponuda za početak pregovora o prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava za natjecanja i utakmice kojima je vlasnik HNS (dalje: Poziv).

Navedenim je Pozivom HNS objavio početak pregovora za sklapanje ugovora o zastupanju za razdoblje od sedam godina, od početka natjecateljske godine 2022/2023 do završetka natjecateljske godine 2028/2029, uz mogućnost dostave ponude za dodatne tri natjecateljske godine.

U točki A Poziva navedena su natjecanja HNS-a i obvezan minimalan broj prijenosa utakmica po natjecanju, za koja je objavljen početak pregovora o prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava.

U točki B Poziva definiran je spektar dostupnih prava, uključujući televizijska prava (Free to air, satelitska, kablovska distribucija i svi danas poznati načini distribucije i oni koji će se pojaviti u ugovornom razdoblju), over-the-top ili OTT prava (svi modeli distribucije signala putem interneta, mobilne telefonije, ostalih tehničkih platformi za prenošenje audio i vizualnih informacija, danas poznatih ali i modela koji će se pojaviti u ugovornom razdoblju) i sva ostala medijska prava koja mogu biti povezana s utakmicama navedenim pod točkom A Poziva.

Točka C Poziva odnosila se na sponzorstva natjecanja i povezanih aktivnosti, za pojedino natjecanje, reklamiranje na sportskoj opremi nogometnih sudaca i reklamiranje u VAR sobi.

2. Pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja

Iz sadržaja predmetnog Poziva proizlazi kako je u konkretnom slučaju riječ o zajedničkoj prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova od strane HNS-a za nogometna natjecanja i utakmice navedene u točki A Poziva, za razdoblje od početka natjecateljske godine 2022/2023 do završetka natjecateljske godine 2028/2029, uz mogućnost dodatne tri natjecateljske godine.

Stoga je AZTN zaključkom, KLASA: UP/I 034-03/20-01/013, URBROJ: 580-09/84-2020-002, od 7. svibnja 2020. (dalje: Zaključak), pokrenuo po službenoj dužnosti postupak protiv HNS-a radi utvrđivanja predstavlja li prodaja televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Međunarodnom pozivu od 20. travnja 2020., za razdoblje od početka natjecateljske godine 2022/2023 do završetka natjecateljske godine 2028/2029, uz mogućnost dodatne tri natjecateljske godine, zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. ZZTN-a.

Sukladno odredbi članka 8. stavka 1. ZZTN-a, zabranjeni su svi sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje, koje kao cilj ili

posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, a osobito oni kojima se:

1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti,
2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje,
3. dijele tržišta ili izvori nabave,
4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

Sporazumima u smislu članka 8. stavka 1. ZZTN-a smatraju se osobito ugovori, pojedine odredbe ugovora, usmeni ili pisani dogovori među poduzetnicima te usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, odluke poduzetnika ili udruženja poduzetnika, opći uvjeti poslovanja i drugi akti poduzetnika koji jesu ili mogu biti sastavni dio ugovora i slično, neovisno o tome jesu li takvi sporazumi sklopljeni između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije (horizontalni sporazumi) ili između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije (vertikalni sporazumi).

AZTN je predmetni postupak utvrđivanja zabranjenog sporazuma iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a pokrenuo samo protiv HNS-a, a ne i protiv nogometnih klubova iz natjecanja navedenih pod točkom A Poziva, s obzirom na odredbe Statuta HNS-a i Pravilnika o načinu korištenja medijskih i promotivnih prava koji je Izvršni odbor HNS-a usvojio na sjednici održanoj 16. lipnja 2015. (dalje: Pravilnik), prema kojima HNS odlučuje o načinu i opsegu korištenja prava na audiovizualne i radio zapise, prava reprodukcije i prijenosa putem svih medija za reprodukciju slike i zvuka, multimedijских prava te marketinških i promotivnih prava proizašlih iz tog korištenja u natjecanjima HNS-a, svako korištenje navedenih prava u natjecanjima HNS-a (uključujući i *live streaming*) treba odobriti HNS, a klubovi sudionici natjecanja obvezni su poštivati odredbe Pravilnika i propozicija određenog natjecanja, što potvrđuju prijavom za natjecanje.

Članak 8. stavak 3. ZZTN-a određuje kako se, iznimno od članka 8. stavka 1. ZZTN-a, određeni sporazumi neće smatrati zabranjenim sporazumima, odnosno izuzet će se od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju sljedeće uvjete i to:

1. pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja,
2. pružaju potrošačima razmjernu korist,
3. poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
4. poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma.

Teret dokaza o postojanju navedenih uvjeta iz članka 8. stavka 3. ZZTN-a snose poduzetnici sudionici sporazuma.

Nadalje, sukladno članku 12. stavku 1. ZZTN-a, pretpostavlja se da je poduzetnik u vladajućem položaju ako se zbog svoje tržišne snage može ponašati na mjerodavnom tržištu u značajnoj mjeri neovisno o svojim stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima, a osobito ako nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu i/ili ima značajnu tržišnu snagu na mjerodavnom tržištu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.

Na temelju odredbi Statuta HNS-a i Pravilnika, HNS odlučuje o načinu i opsegu korištenja prava na audiovizualne i radio zapise, prava reprodukcije i prijenosa putem svih medija za reprodukciju slike i zvuka, multimedijских prava te marketinških i promotivnih prava proizašlih iz tog korištenja u natjecanjima HNS-a, te o načinu raspoređivanja i modelima isplate naknada od prihoda temeljenih na navedenim pravima, koje HNS isplaćuje klubovima sudionicima pojedinih natjecanja i/ili klubu domaćinu utakmice koja se snima.

Kao posljedica predmetne zajedničke prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova za nogometna natjecanja i utakmice navedene u točki A Poziva, HNS je prisutan kao jedini dobavljač na mjerodavnom tržištu prodaje i stjecanja navedenih prava.

Slijedom navedenog, HNS se u smislu članka 12. ZZTN-a nalazi u vladajućem položaju na navedenom tržištu, pa je HNS-ovo određivanje uvjeta prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava kao u Pozivu, na način da je jednom kupcu omogućeno da može na duže vremensko razdoblje steći sva televizijska, OTT i sva ostala medijska prava, za sva natjecanja i utakmice navedene pod točkom A Poziva, predstavljalo dostatne indicije AZTN-u za pokretanje postupka protiv HNS-a radi utvrđivanja predstavlja li predmetna prodaja televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu, zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Sukladno odredbi članka 13. ZZTN-a, zabranjena je svaka zlouporaba vladajućeg položaja jednog ili više poduzetnika na mjerodavnom tržištu, a osobito:

1. izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta,
2. ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača,
3. primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
4. uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.

AZTN je pri odluci o pokretanju predmetnog postupka uzeo u obzir da bi zajednička prodaja televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova, sukladno kriterijima iz odluka Europske komisije u predmetima *COMP/C.2/37.398 - UEFA Champions League*, *COMP/C-2/37.214 – Bundesliga* i *COMP/C-2/38.173 - FA Premier League* (dalje: Odluke Europske komisije), mogla predstavljati zabranjeni horizontalni sporazum koji bi za cilj ili posljedicu imao narušavanje tržišnog natjecanja između nogometnih klubova, u smislu da ograničava njihovu mogućnost da se međusobno natječu u pojedinačnoj prodaji navedenih prava ili da se natječu s trećim stranama, kao neovisni gospodarski subjekti. S druge strane,

AZTN je također uzeo u obzir i da se takva zajednička prodaja ne bi smatrala zabranjenim horizontalnim sporazumom, odnosno mogla bi se izuzeti od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a, ako su ispunjeni određeni uvjeti i/ili ako sadrži pozitivne učinke koji prevladavaju nad njezinim negativnim učincima.

3. Stranka u postupku

HNS je pravna osoba sa sjedištem u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 269 A, upisana u Registar udruga Republike Hrvatske pri Gradskom uredu za opću pravu Grada Zagreba, Registar sportskih djelatnosti pri Gradskom uredu za obrazovanje kulturu i sport i Registar neprofitnih organizacija pri Ministarstvu financija Republike Hrvatske.

Članovi HNS-a jesu 20 nogometnih saveza u županijama, Zagrebački nogometni savez, nogometni savezi gradova i nogometni klubovi.

Prodaja ulaznica, transferi igrača, zaključivanje sponzorskih ugovora i/ili prodaja prava prijenosa nogometnih utakmica, predstavljaju gospodarsku djelatnost, pa se stoga nogometni klubovi smatraju poduzetnicima u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

HNS predstavlja udruženje poduzetnika, a budući da u konkretnom slučaju pregovara o prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava za natjecanja i utakmice navedene u Pozivu, smatra se i poduzetnikom u smislu članka 3. ZZTN-a.

Poduzetnicima u smislu članka 3. ZZTN-a smatraju se trgovačka društva, trgovci pojedinci, obrtnici i druge pravne i fizičke osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u proizvodnji i/ili prometu robe, odnosno pružanju usluga, državna tijela i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kada izravno ili neizravno djeluju na tržištu, kao i sve druge pravne ili fizičke osobe (udruge, sportske organizacije, ustanove, vlasnici autorskih i sličnih prava i ostali) koje djeluju na tržištu.

Pravni oblik, način financiranja i namjera ili činjenica ostvarivanja dobiti, sjedište ili prebivalište u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu, kao i činjenica obavlja li se djelatnost na tržištu izravno ili neizravno, trajno, povremeno ili jednokratno, nije od utjecaja na određivanje pojma poduzetnika.

4. Primijenjeni propisi

AZTN je u provedbi predmetnog upravnog postupka primijenio odredbe ZZTN-a te Uredbe o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta („Narodne novine“, br. 9/11).

U smislu članka 74. ZZTN-a, AZTN je tijekom postupka i prilikom ocjene predmetne zajedničke prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova od strane HNS-a s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, izvršio uvid u kriterije iz pravne stečevine Europske unije, i to u:

- Uredbu Vijeća (EZ) broj 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provođenju pravila o tržišnom natjecanju utvrđenih u člancima 81. i 82. Ugovora (Službeni list L 001, 4. siječnja 2003.) i Ispravak Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 (Službeni list L 173/108, 30. lipnja 2016.),

- Priopćenje Europske komisije - Smjernice o primjeni članka 101. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na sporazume o horizontalnoj suradnji (Službeni list C 11, od 14. siječnja 2011.);
- Priopćenje Europske komisije – Obavijest – Smjernice za primjenu članka 81. stavka 3. Ugovora o osnivanju EZ (koji odgovara članku 101. stavku 3. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije; Službeni list C 101, od 27. travnja 2004.)
- Priopćenje Komisije - Upute o provedbenim prioritetima Komisije u primjeni članka 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice na postupanja poduzetnika u vladajućem položaju koja za posljedicu mogu imati zlouporabu u smislu isključivanja konkurenata s tržišta (Službeni list C 045, 24. veljače 2009.).

Također, AZTN je u konkretnom slučaju izvršio uvid u odluke Europske komisije: COMP/C.2/37.398 - UEFA Champions League, COMP/C-2/37.214 – Bundesliga te COMP/C-2/38.173 - FA Premier League te u komparativnu praksu na tom tržištu pojedinih država članica Europske unije.

5. Očitovanja HNS-a zaprimljena tijekom postupka

HNS u svojim očitovanjima od 23. lipnja 2020. i 14. srpnja 2020., u bitnome navodi sljedeće:

- U odnosu na utvrđenja navedena u Zaključku, AZTN razmatra jedino Odluku Europske komisije od 23. srpnja 2003. u predmetu *COMP/C.2-37.398 - Joint selling of the commercial rights of the UEFA Champions League*, a ne razmatra niti jednu drugu odluku niti činjenično istovjetne procedure prodaje nogometnog sadržaja u drugim zemljama pod ingerencijom lokalnih agencija za zaštitu tržišnog natjecanja i Europske komisije, pa u tom smislu zanemaruje da je tržište Republike Hrvatske i nogometni sadržaj koji se producira na području Republike Hrvatske u financijskom značaju i gledanosti neusporediv s znatno razvijenijim nogometnim sadržajem nacionalnih liga i kupova u drugim zemljama (npr. Bundesliga u SR Njemačkoj, Premier League i English Football League u Velikoj Britaniji, nacionalne lige i kupovi Španjolske, Italije, Francuske itd.) na kojima prava po jednoj sezoni određenog natjecanja iznose preko 1 milijardu eura, a svakako neusporediv sa financijskim značajem i atraktivnosti UEFA natjecanja, odnosno činjenicu da jedino natjecanje Prve hrvatske nogometne lige (dalje: Prva HNL) eventualno može predstavljati tzv. premium nogometni sadržaj, a ne i ostala natjecanja i utakmice obuhvaćene Pozivom;
- Nema sporazuma o zajedničkoj prodaji, odnosno nikakav izričiti ili konkludentni sporazum (usmeni dogovor, usklađena praksa i si.) između klubova i HNS-a nije zaključen u odnosu na Poziv, koji se provodi temeljem odredbi članka 67. i 68. Statuta HNS-a koje su na snazi u nepromijenjenom obliku od 2006. (sadržajno istovjetne odredbe), s time da to pravo kao takvo postoji već desetljećima, od osnivanja HNS-a odnosno razvoja radija i televizije. To pravo utvrđeno je i u Zakonu o sportu, a HNS sukladno tom zakonu ima pravo organizirati i provoditi natjecanja te crpiti sva prava s osnova navedenog;
- Od ukupne naknade koja bi trebala biti plaćena za prijenos prava svih natjecanja i utakmica obuhvaćenih Pozivom, na Prvu HNL otpada 90 posto iste naknade pri čemu je i taj iznos podcijenjen u odnosu na Prvu HNL odnosno određen je upravo stoga što sva ostala natjecanja, u slučaju pojedinačne prodaje, ne bi ostvarila ni približno 10 posto ponuđene naknade odnosno neka ne bi ostvarila nikakvu naknadu, a sve s

obzirom na to da su troškovi produkcije i distribucije medijskih prava na tim natjecanjima i utakmicama viši od iznosa koji se može dobiti komercijalnim iskorištavanjem istih prava. Naime, upravo stoga da bi se osigurao razvoj ostalih natjecanja i hrvatskog nogometa u cjelini (posebice u odnosu na ženski nogomet, niže lige, futsal i ostale manje atraktivna događanja s aspekta interesa potrošača) išlo se na nuđenje paketa koji osim Prve HNL uključuje i natjecanja za koja se ne bi mogla dobiti bilo kakva naknada za korištenje prava, a time niti osigurati daljnji razvoj tih ostalih nogometnih natjecanja. Ovdje se upućuje na Odluku UEFA iz 2003. koja upravo taj aspekt (nemogućnost pojedinačne prodaje neatraktivnih natjecanja) valorizira kao argument u prilog *joint selling* aranžmana;

- Prethodno nije bilo moguće osigurati individualnu komercijalizaciju (*single selling*) ostalih manje atraktivnih prava koja su predmet Poziva. Niti jedan ponuditelj nije izrazio želju za kupnjom samo tog sadržaja (bez da je uključena i Prva HNL),
- Rok od 3 godine koji je definiran u Odluci UEFA iz 2003. nije rok koji je propisan za bilo koju prodaju nogometnog sadržaja od strane nacionalnih saveza, već je definiran kao rok za koji se smatra da nije ograničavajući;
- Duži rok od 3 godine predviđen Pozivom određen je zbog toga što jedino kroz duže razdoblje trajanja licence se može osigurati značajnija financijska naknada za korištenje prava, a sve s obzirom na to da samo Prva HNL predstavlja premium sadržaj koji je još uvijek nedovoljno komercijalno interesantan u odnosu na drugi usporedivi nogometni sadržaj nacionalnih liga i kupova drugih zemalja (npr. Bundesliga u SR Njemačkoj, Premier League i English Football League u Velikoj Britaniji, nacionalne lige i kupovi Španjolske, Italije, Francuske itd.). Naime, jedino duže vremensko razdoblje omogućava da korisnik licence nakon inicijalnog razdoblja ulaganja u komercijalizaciju prava koja su predmet prijenosa ostvari i rentabilnost te se potencijalno viša godišnja naknada može osigurati upravo zbog dužeg trajanja razdoblja prava (podrazumijevajući da nakon inicijalnog razdoblja ulaganja korisnik licence ostvaruje veću komercijalnu iskoristivost prava a upravo s obzirom na prethodno duže razdoblje inicijalnog ulaganja);
- U konkretnom slučaju, duže razdoblje trajanja ugovora jest u korist razvoja natjecanja HNS-a, brenda odnosno sa svrhom razvoja i podizanja komercijalne iskoristivosti istog (što osigurava mogućnost razvoja i približavanja natjecanja u organizaciji HNS-a drugim najznačajnijim europskim natjecanjima (primjerice, Bundesliga, Premier League i English Football League, nacionalne lige i kupovi Španjolske, Italije, Francuske itd.);
- U tom smislu odluka UEFA iz 2003. nije primjenjiva za određenje maksimalnog trajanja ovakvog tipa ugovora i to iz slijedećih razloga: (i) primjer usporedivih država na razini EU (gdje vrijedi isti pravni okvir s aspekta tržišnog natjecanja) gdje je određeno trajanje ugovora duže od 3 godine, uglavnom u trajanju od 5 godina (ii) neusporedivost Prve HNL (jedinog eventualno premium sadržaja unutar ponuđenog spektra prava) s UEFA natjecanjima, pri čemu Prva HNL ne može nikada biti supstitut UEFA natjecanja s aspekta krajnjih potrošača ili drugim znatno razvijenijim nacionalnim ligama i kupovima drugih zemalja (primjerice, Bundesliga u SR Njemačkoj, Premier League i English Football League u Velikoj Britaniji, nacionalne lige i kupovi Španjolske, Italije, Francuske itd.);
- U Velikoj Britaniji natjecanja Championship, League One i League Two zajednički su prodana jednom kupcu / Sky Sports (bez poštivanja *no single buyer* pravila) za razdoblje od 5 godina i to za iznos od 600 milijuna funti. Sama Premier league nije

prodana pojedinačnom kupcu, međutim, financijska vrijednost iste je neusporediva sa značajem Prve HNL. Naime, pojedinačna utakmica Premier league košta 10 milijuna funti. U Nizozemskoj su sva prava (Eredivisie - nacionalna liga, kup (KNVB Cup), Keuken Kampioen Divisie) prodana jednom kupcu (Fox Sports Eredivisie) na razdoblje od 12 godina. U Belgiji je Belgijska nogometna liga (Jupiler Pro League) prodana jednom kupcu (Belgacom TV). Istovjetna situacija je i u odnosu na velik broj ostalih država EU odnosno država zajedničkog gospodarskog prostora gdje je svugdje ugovoreno razdoblje duže od 3 godine i prodaja jednom kupcu - Švedska (6 godina, paket od 240 najboljih utakmica, kupac Eurosport), Norveška (6 godina, paket 240 najboljih utakmica, kupac Eurosport) i Škotska (5 godina, kupac Sky Sports), Rumunjska (5 godina, 1. i 2. liga, kupac LookSport), Austrija (4 godine, 195 utakmica, kupac Sky Oesterreich) itd;

- Trenutni natječaj provodi se u okolnostima COVID-19 pandemije i vjerojatno najgoroj ekonomskoj krizi koja će uslijediti kao posljedica navedenog, gdje je izrazito visoki stupanj nesigurnosti i neizvjesnosti u pogledu mogućnosti pribavljanja bilo kojih prihoda od prodaje ulaznica. Naime, trenutne mjere na snazi i one koje će vjerojatno biti uvedene u slučaju pogoršanja epidemiološke situacije, onemogućit će ako ne u cijelosti, onda pretežiti dio prihoda klubova od prodaje ulaznica. Trenutna situacija uzrokovana COVID-19 pandemijom već uzrokuje značajan gubitak prihoda od prodaje ulaznica (što su pored prihoda od prodaje igrača te prihoda od prodaje prava prijenosa jedini značajni prihodi klubova), s time da su neki od postojećih sponzora počeli otkazivati ranije zaključene sponzorske ugovore (s obzirom na otkazivanje utakmica, nemogućnost prisustva gledatelja na stadionima i sl.). Klubovi već trpe smanjenje prihoda od sponzora i od prodaje ulaznica. U trenutnim okvirima za sadržaj kakav je Prva HNL ne bi bilo moguće za trogodišnje razdoblje postići ni približni iznos koji je ponudio najpovoljniji ponuditelj, a sve imajući u vidu da trenutna ograničenja uslijed COVID-19 situacije mogu vrijediti još najmanje 2 godine;
- Nema zlorabe vladajućeg položaja od strane HNS-a. HNS nakon zaključenja predmetnog ugovora s najpovoljnijim ponuditeljem nema nikakvog utjecaja na distribuciju sadržaja niti može utjecati ili ostvariti radnje koje predstavljaju moguće odbijanje poslovanja s obzirom da se ne natječe na silaznom tržištu s kupcem kojem potencijalno može odbiti opskrbu. U ugovoru s korisnikom licence HNS ni na koji način ne određuje način ili kanale distribucije niti sadržaj prava po pojedinim kanalima distribucije, niti je li navedeno uz naknadu ili bez naknade, već sve navedeno određuje korisnik licence;
- Jedino što HNS određuje u ugovoru s najpovoljnijim ponuditeljem (osim minimalnih tehničkih uvjeta produkcije i broja utakmica za koje postoji obveza prijenosa, kako je bilo predviđeno Pozivom) jest obveza najpovoljnijeg ponuditelja/korisnika licence da u daljnjem sublicenciranju i općenito korištenju svih prava koji mu se dodjeljuju ugovorom postupa sukladno primjenjivim propisima zaštite tržišnog natjecanja, u svim aspektima, a posebno u dijelu ugovaranja podlicence i distribucije sadržaja (određujući način, kanale distribucije, sadržaj prava po pojedinim kanalima distribucije, naknadu i sl.).

6. Prava za distribuciju slike i zvuka s nogometnih utakmica u nadležnosti HNS-a

Uvidom u odredbe Statuta HNS-a, utvrđeno je kako su HNS i njegovi članovi jedini ovlašteni za davanje prava za distribuciju slike i zvuka, te ostalih prijenosnika podataka s nogometnih

utakmica i događanja koja su u njihovoj nadležnosti, bez ikakvih ograničenja u odnosu na sadržaj, vrijeme, mjesto te tehničke i pravne aspekte.

HNS i njegovi članovi prvobitni su vlasnici svih prava koja proizlaze iz natjecanja i drugih događanja koja su u njihovoj nadležnosti, bez ograničenja u odnosu na sadržaj, vrijeme i mjesto. Ova prava uključuju, između ostalog, sve vrste financijskih prava, prava audiovizualnih i radio zapisa na svim postojećim i budućim platformama i medijima, prava reprodukcije i prijenosa, multimedijiska prava, marketinška i promotivna prava te nematerijalna prava kao što su grbovi i prava koja proizlaze iz propisa o autorskom pravu.

Izvršni odbor HNS-a odlučuje na koji način i u kojoj mjeri se ta prava koriste te u tu svrhu donosi Pravilnik. Izvršni odbor sam odlučuje da li će se ta prava koristiti isključivo, zajednički s trećom stranom ili u potpunosti putem treće strane.

Pravilnikom je određeno kako su natjecanja Hrvatskog nogometnog kupa (HNK), Superkupa, Prve HNL, Druge hrvatske nogometne lige (Druga HNL), Treće hrvatske nogometne lige (Treća HNL), Prve hrvatske nogometne lige za žene (Prva HNLŽ), Hrvatskog nogometnog kupa za žene (HNK za žene), Prve hrvatske malonogometne lige (Prva HMNL), Hrvatskog nogometnog kupa za mali nogomet (HNK u malom nogometu), Druge hrvatske malonogometne lige (Druga HMNL), Hrvatskog nogometnog kupa za mlađe uzraste koji se igra na nacionalnoj razini i prvenstvena natjecanja mlađih uzrasta koja se igraju na nacionalnoj razini, međunarodne kvalifikacijske i prijateljske utakmice A seniorske reprezentacije (M i Ž), U-21 reprezentacije (M), U-19 i U-17 reprezentacija (M i Ž), hrvatskih malonogometnih reprezentacija, kao i drugih reprezentacija i selekcija koje sastavlja HNS, u nadležnosti HNS-a i HNS odlučuje o načinu i opsegu korištenja prava na audiovizualne i radio zapise, prava reprodukcije i prijenosa putem svih medija za reprodukciju slike i zvuka, multimedijiska prava te marketinška i promotivna prava proizašla iz tog korištenja u natjecanjima HNS-a.

Svako korištenje navedenih prava u natjecanjima HNS-a (uključujući i *live streaming*), treba odobriti HNS, pod uvjetima utvrđenim u Pravilniku i propozicijama određenog natjecanja.

Klubovi sudionici natjecanja obvezuju se poštivati odredbe Pravilnika i propozicija određenog natjecanja, što potvrđuju prijavom za natjecanje.

7. Ocjena predmetne zajedničke prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava

Iz sadržaja predmetnog Poziva proizlazi kako je u konkretnom slučaju riječ o zajedničkoj prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova od strane HNS-a za nogometna natjecanja i utakmice navedene u točki A Poziva, za razdoblje od početka natjecateljske godine 2022/2023 do završetka natjecateljske godine 2028/2029, uz mogućnost dodatne tri natjecateljske godine.

Primjenom kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji, konkretno Priopćenja Komisije o primjeni članka 101. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na sporazume o horizontalnoj suradnji (Službeni list C 11, od 14. siječnja 2011.), u slučaju kada je za određeni sporazum utvrđeno da ograničava tržišno natjecanje, potrebno je utvrditi sadrži li pozitivne učinke za tržišno natjecanje i ocijeniti prevladavaju li ti pozitivni učinci za tržišno natjecanje nad ograničavajućim, protutržišnim učincima.

Pozitivni učinci zajedničke prodaje prava prijenosa nogometnih utakmica u ime svih klubova na tržišno natjecanje, a u skladu s kriterijima iz pravne stečevine EU, u bitnome jesu stvaranje jedinstvenog prodajnog mjesta za kupnju cjelovitog paketa nogometnog natjecanja, na nacionalnoj ili međunarodnoj razini. Na početku sezone nemoguće je predvidjeti koje će utakmice biti najzanimljivije tijekom cijele sezone. Paket, dakle, omogućava medijskim operaterima kupnju, a zatim i prodaju vrijedne medijske usluge potrošačima, uz zajamčen prijenos najzanimljivijih utakmica tijekom cijele sezone. Bez zajedničke prodaje, jedino jamstvo jednako zanimljivog izbora utakmica bila bi kupnja svih prava koja su dostupna pojedinačno od strane jednog medijskog operatera, prije početka nogometne sezone ili usporedno tijekom sezone ovisno o uspješnosti nogometnih klubova. Zajednička prodaja omogućava stvaranje kvalitetnog brendiranog proizvoda.

Zajednička prodaja prava prijenosa nogometnih utakmica u ime svih klubova može biti izuzeta od opće zabrane ako je utemeljena na otvorenom, transparentnom i nediskriminatornom postupku prikupljanja ponuda za prodaju navedenih prava, kako bi svi zainteresirani kupci bili upoznati s postupkom prodaje i njezinim uvjetima.

U konkretnom slučaju, zajednička prodaja televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu bila je utemeljena na otvorenom, transparentnom i nediskriminatornom postupku prikupljanja ponuda za prodaju navedenih prava. Poziv je objavljen na internetskim stranicama HNS-a i upućen svim zainteresiranim subjektima za dostavu ponuda. Pozivom su za sve ponuditelje definirani isti tehnički standardi produkcije i televizijske distribucije koji se moraju osigurati. Rok za dostavu ponuda trajao je do 11. svibnja 2020.

Zaprimljene ponude za početak pregovora oko prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu, otvorene su 12. svibnja 2020. u hotelu "DoubleTree By Hilton" u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 269 A, u nazočnosti predstavnika HNS-a i klubova Prve HNL. Tajnik HNS-a konstatirao je da je u HNS pristiglo sedam ponuda, iz Hrvatske i inozemstva, za kupnju predmetnih prava, uz podatak o kojim je ponuditeljima riječ, te napomenu da će nakon završetka pregovora i dobivanja dvije najpovoljnije završne ponude, predstavnicima klubova koji su bili na otvaranju ponuda, biti omogućen, nakon pisane suglasnosti ovlaštene osobe HNS-a, uvid u navedenih sedam ponuda u javnobilježničkom uredu javnog bilježnika u kojemu su i deponirane. Na zahtjev HNS-a, prisutni javnobilježnički prisjednik iz istog javnobilježničkog ureda, sastavio je javnobilježnički zapisnik o posvjedočenju (potvrđivanju) gore navedenih činjenica.

Sukladno članku 39. stavku 1. točki 4. ZZTN-a, a u smislu članka 41. stavka 1. točke 1. i stavka 2. ZZTN-a, AZTN je Zaključkom zatražio od HNS-a dostavu preslika svih ponuda u cijelosti (s nazivom ponuditelja, definiranim modelima OTT distribucije signala putem interneta, mobilne telefonije i ostalih tehničkih platformi za prenošenje audio i vizualnih informacija, financijskim naknadama i ostalim), a koje je zaprimio vezano uz Poziv. Zatraženu dokumentaciju i gore navedeni javnobilježnički zapisnik o posvjedočenju (potvrđivanju) činjenica, HNS je dostavio AZTN-u u privitku svojeg očitovanja od 23. lipnja 2020.

AZTN je u konkretnom slučaju uzeo u obzir ekonomski i pravni kontekst te specifične činjenice i okolnosti predmetne zajedničke prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova od strane HNS-a.

Nesporno je da se Prva HNL, a osobito ostala natjecanja navedena pod točkom A Poziva, ne mogu uspoređivati po značaju, gledanosti i ekonomskoj vrijednosti s engleskom Premier ligom, njemačkom Bundesligom i osobito UEFA Ligom prvaka, u odnosu na Odluke Europske komisije.

Prema podacima na službenim internetskim stranicama UEFE o koeficijentima i rangiranju nacionalnih liga (<https://www.uefa.com/memberassociations/uefarankings/country/#/yr/2020>), Prva HNL nalazi se na dvadesetom mjestu dok su engleska Premier liga i njemačka Bundesliga na drugom odnosno trećem mjestu, temeljem rezultata njihovih klubova u posljednjih pet sezona u natjecanjima UEFA Liga prvaka i UEFA Europska liga.

UEFA Liga prvaka, kao nogometno klupsko natjecanje koje organizira UEFA, prema organizaciji, broju sudionika, financijskom aspektu u dijelu marketinga i nagrada iz tog natjecanja, pripada među najznačajnija klupska nogometna natjecanja i najpoznatije svjetske *brandove*.

Vežano uz vremensko razdoblje za koje je omogućeno stjecanje televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu (od početka natjecateljske godine 2022/2023 do završetka natjecateljske godine 2028/2029, uz mogućnost dodatne tri natjecateljske godine), s obzirom na značaj, gledanost i ekonomsku vrijednost Prve HNL i ostalih natjecanja navedenih u Pozivu, potrebno je uzeti u obzir i poslovni rizik te početne troškove ulaganja u komercijalizaciju navedenih prava koje snosi stjecatelj navedenih prava vežano uz ulazak na tržište, kao i vrijeme i ograničenja koja su potrebna kako bi se izvršilo i vratilo ulaganje koje će za posljedicu imati pozitivne učinke.

AZTN je kao objektivne okolnosti prihvatio navode HNS-a da je razumno za pretpostaviti da se u konkretnom slučaju tek kroz razdoblje trajanja ugovora o prodaji prava prijenosa za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu koje je duže od razdoblja od tri godine odnosno natjecateljske sezone utvrđenog u Odlukama Europske komisije u odnosu na neusporedivo atraktivnija, gledanija i ekonomski značajnija natjecanja (engleska Premier liga, njemačka Bundesliga i UEFA Liga prvaka), može ostvariti značajnija financijska naknada zajedničkom prodajom navedenih prava i omogućiti rentabilnost stjecatelju nakon inicijalnog perioda ulaganja u komercijalizaciju prijenosa za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu, osobito u kontekstu trenutnih okolnosti uzrokovanih COVID-19 pandemijom i neizvjesnosti u pogledu njezina trajanja i može bitnog utjecaja na ponovni prekid nogometnih natjecanja i otkazivanje utakmica, te dodatni pad prihoda od prodaje ulaznica ili sponzorskih ugovora.

Nadalje, AZTN je utvrdio kako na razini država članica Europske unije postoje primjeri zaključenja ugovora o prodaji prava prijenosa nogometnih utakmica za natjecanja na nacionalnoj razini, za različita vremenska razdoblja koja su dulja od tri godine odnosno natjecateljske sezone.

Analizom sadržaja predmetnog Poziva utvrđeno je kako prava prijenosa nogometnih utakmica u natjecanjima navedenim pod točkom A Poziva nisu podijeljena na više programskih paketa. Naime, u točki A Poziva navedena su natjecanja HNS-a i obvezan minimalan broj prijenosa utakmica po natjecanju, za koja je objavljen početak pregovora o prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava. Uz Prvu HNL, riječ je o natjecanjima Druga hrvatska nogometna lige (Druga HNL), Hrvatski nogometni kup (HNK), Superkup, Prva hrvatska nogometna liga za žene (Prva HNLŽ), Finale kupa za žene, utakmice hrvatske A ženske reprezentacije, Finale kupa za juniore, kadete i pionire, utakmicama U21, U19 i U17 muških reprezentacija, Prva hrvatska futsal liga muški, Futsal kup muški, Futsal kup žene, utakmicama Futsal muške reprezentacije, Futsal ženske reprezentacije, A muške reprezentacije kojima je HNS organizator (revijalne i memorijalne utakmice) te pripremnim utakmicama klubova.

Nadalje, HNS je obrazložio prodaju u paketu predmetnih prava u svrhu osiguranja razvoja ostalih natjecanja i hrvatskog nogometa u cjelini (posebice u odnosu na ženski nogomet, niže lige, futsal i ostala manje atraktivna događanja s aspekta interesa potrošača). Ponuđeni paket osim Prve HNL uključuje i gore navedena natjecanja za koja se ne bi mogla dobiti bilo kakva naknada za korištenje prava, a time niti osigurati njihov daljnji razvoj. Niti jedan ponuditelj u svojoj ponudi nije izrazio želju za kupnjom prava prijenosa nogometnih utakmica u gore navedenim natjecanjima, bez da je uključena i Prva HNL. Stoga bi inzistiranje na podjeli prava prijenosa nogometnih utakmica na više programskih paketa u konkretnom slučaju, vjerojatno rezultiralo situacijom u kojoj bi pojedina prava prijenosa ili programski paketi ostali neiskorišteni jer ih HNS kao tijelo zajedničke prodaje ne bi uspio prodati na uzlaznom tržištu prodaje i stjecanja navedenih prava. AZTN je također utvrdio da na razini pojedinih država članica EU postoji praksa prodaje usporedivih prava u paketu.

8. Odluka Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Na temelju dostavljene dokumentacije i utvrđenog činjeničnog stanja, Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Vijeće), na sjednici 30/2020., održanoj 31. srpnja 2020., razmatralo je navedeni predmet te je na temelju članka 30. točke 2., članka 31. stavka 1. i članka 58. stavka 1. točke 13. ZZTN-a donijelo odluku kojom se utvrđuje da HNS nije narušio tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava, odnosno da prodaja tih prava od strane HNS-a u ime svih nogometnih klubova za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Međunarodnom pozivu od 20. travnja 2020., za razdoblje od početka natjecateljske godine 2022/2023 do završetka natjecateljske godine 2028/2029, uz mogućnost dodatne tri natjecateljske godine ne predstavlja zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. ZZTN-a niti predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Vijeće svoju odluku obrazlaže kako slijedi.

U konkretnom slučaju, zajednička prodaja televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu bila je utemeljena na otvorenom, transparentnom i nediskriminatornom postupku prikupljanja ponuda za prodaju navedenih prava. Poziv je objavljen na internetskim stranicama HNS-a i upućen svim zainteresiranim subjektima za dostavu ponuda. Pozivom su za sve ponuditelje definirani isti tehnički standardi produkcije i televizijske distribucije koji se moraju osigurati. Rok za dostavu ponuda trajao je do 11. svibnja 2020.

Vijeće je pri donošenju ove odluke uzelo u obzir kako se Prva HNL, a osobito ostala natjecanja navedena pod točkom A Poziva, ne mogu uspoređivati po značaju, gledanosti i ekonomskoj vrijednosti s engleskom Premier ligom, njemačkom Bundesligom i osobito UEFA Ligom prvaka te kako na razini država članica Europske unije postoje primjeri zaključenja ugovora o prodaji prava prijenosa nogometnih utakmica za natjecanja na nacionalnoj razini, za različita vremenska razdoblja koja su dulja od tri godine odnosno postoji praksa prodaje usporedivih prava u paketu.

S obzirom da su uzlazna tržišta prodaje TV prava prijenosa nogometnih utakmica, usko povezana sa silaznim tržištima na kojima se navedena prava koriste za pružanje usluga potrošačima, Vijeće je posebno uzelo u obzir da je u nacrtu ugovora između HNS-a i najpovoljnijeg ponuditelja odnosno korisnika licence koji je dostavljen na uvid AZTN-u prije potpisivanja, ugovorena obveza najpovoljnijeg ponuditelja odnosno korisnika licence da u daljnjem sublicenciranju i općenito korištenju svih prava koja mu se dodjeljuju predmetnim ugovorom, postupi sukladno primjenjivim propisima zaštite tržišnog natjecanja, u svim aspektima.

Slijedom navedenog, AZTN je, temeljem odluke Vijeća, odlučio kao u izreci ovog rješenja.

Uputa o pravnom lijeku

Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba, ali se u roku od trideset (30) dana od dana dostave ovoga rješenja može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske.

Predsjednik Vijeća
za zaštitu tržišnog natjecanja

Mladen Cerovac, mag. iur.

Napomena:

Sukladno članku 53. ZZTN-a, podaci koji predstavljaju poslovnu tajnu izuzeti su od objavljivanja te su u tekstu označeni [...]